

Anna BEM

Uniwersytet Rzeszowski

Bogusław ŚLUSARCZYK

Uniwersytet Rzeszowski

WYMIANA HANDLOWA MIĘDZY POLSKĄ A WIELKĄ BRYTANIĄ W LATACH 2003-2017 I POTENCJALNE KONSEKWENCJE BREXITU DLA POLSKI

Abstrakt:

Celem artykułu jest określenie roli, jaką gospodarką Wielkiej Brytanii odgrywa w polskim handlu zagranicznym oraz wskazanie potencjalnych skutków Brexitu dla kształtowania się rozmiarów i dynamiki wymiany handlowej między tymi dwoma państwami. Przedstawiono kształtowanie się wymiany handlowej między Polską a Wielką Brytanią w latach 2003-2017, czyli w okresie pogłębienia relacji handlowych między członkami Wspólnoty a Polską. Zawarte wnioski zostały sformułowane na podstawie przeglądu dorobku nauki, danych ze źródeł wtórnych, w tym w szczególności raportów i analiz publikowanych przez Główny Urząd Statystyczny RP. Wywód oparto na analizie dostępnych danych statystycznych handlu zagranicznego Wielkiej Brytanii i Polski.

Po akcesji Polski do UE dynamicznie rosły polsko-brytyjskie obroty towarowe oraz usługowe. Opuszczenie struktur unijnych przez Wielką Brytanię odbije się niekorzystnie na polsko-brytyjskich relacjach handlowych i kapitałowych oraz zachwieje statusem polskich emigrantów przebywających na Wyspach. Owe skutki są zdeterminowane stopniem współzależności danego państwa z gospodarkami innych krajów – członków ugrupowania integracyjnego. Skala tych konsekwencji uzależniona jest od zakresu powiązań wyznaczających stopień wrażliwości i podatności danej gospodarki na czynniki egzogeniczne, a także siłę, zakres i oddziaływanie gospodarcze tego państwa na inne organizmy (instytucje gospodarcze). Zerwanie bądź ograniczenie wzajemnych stosunków, przy znacznym stopniu współzależności, może prowadzić do wysokich kosztów realizacji przyjętych celów polityki ekonomicznej, bądź wręcz strat dla stron uczestniczących w ukształtowanym dotychczas układzie wzajemnych powiązań społeczno-gospodarczych w skali regionalnej i międzynarodowej.

Słowa kluczowe: Brexit, handel zagraniczny, Polska, Wielka Brytania, wymiana towarowa.

Wprowadzenie

Polska jest pełnoprawnym członkiem Unii Europejskiej od 1 maja 2004 r. Wejście naszego kraju do UE poprzedzone było długotrwałymi przygotowaniem politycznymi, społecznymi i gospodarczymi. Było to spowodowane tym, że stopień rozwoju gospodarczego poszczególnych państw charakteryzował się zróżnicowaniem. Problem ten widoczny jest szczególnie w zestawieniu krajów wysoko rozwiniętych i rozwijających się. Państwa określane mianem „rozwinętych” nie stanowią jednorodnej grupy (Tendera-Właszczuk, 2016, s. 43-47). Do zacierania się dysproporcji i różnic powinny doprowadzić działania takie jak: rozbudowanie sieci powiązań handlowych oraz inwestycyjnych, procesy integracyjne, a także przepływ czynników produkcji i technologii pomiędzy krajami (Maciejewski, 2017, s. 117-118). Unia Europejska należy do najbardziej zaawansowanych gospodarczo regionów świata i osiąga najwyższe formy rozwoju. Ugrupowanie to charakteryzuje się tym, że:

- niektóre kraje funkcjonują w ramach stadium, które określa się jako „wspólny rynek”,
- część osiągnęła stadium „unii ekonomiczno-walutowej” (Mroczek, 2014, s. 30-33).

Polska wraz ze Zjednoczonym Królestwem Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej niezmiennie pozostają ważnymi partnerami. Zmiany polityczne w Europie Wschodniej po 1989 r. nadały tym dwustronnym kontaktom nowej dynamiki. Umożliwiły one powrót do bliskiej współpracy obu państw, jaka nas łączyła podczas II wojny światowej (Wieczorek, 2017, s. 450-454). Wielka Brytania wspierała polskie przemiany systemowe i popierała polskie aspiracje do członkostwa w Sojuszu Atlantyckim (NATO), co nastąpiło w marcu 1999 r. Polska otrzymała także mocne brytyjskie wsparcie w procesie akcesji do Unii Europejskiej. Dla Polski i Polaków bardzo ważne znaczenie miała decyzja rządu brytyjskiego o otwarciu rynku pracy dla polskich obywateli, bez okresów przejściowych (tamże, s. 456). Obecność naszego kraju w strukturach UE pozwala na prowadzenie wymiany na jednolitym rynku europejskim z pominięciem barier celnych, a także bez ograniczeń ilościowych, barier fizycznych, technicznych i fiskalnych związanych z przekraczaniem granicy (Piotrowski, 2015, s. 74-76).

Struktura obrotów towarowych między Polską a Wielką Brytanią

W latach 90. nastąpiła diametralna zmiana kierunków i struktury geograficznej handlu zagranicznego Polski. Tendencję spadkową odnotował w

polskim eksporcie i imporcie udział krajów Europy Wschodniej i byłego ZSRR. Obniżenie ich udziału było dość znaczne z 37,2% w 1989 r. do 7,5 % w 2009 r. (Ślusarczyk, 2011, s. 183-187). W kolejnych latach nasze relacje handlowe z Rosją poprawiły się. W 2014 r. z Rosji pochodziło 10,3% polskiego importu i 4,3% ogółu eksportowanych produktów wysłaliśmy do tego kraju. W 2018 r. było to odpowiednio 3,1% ogółu eksportu i 7,4% polskiego importu¹. Z Rosji i krajów byłego ZSRR importujemy głównie produkty mineralne, dzieła sztuki, metale nieszlachetne i artykuły z nich. Eksportujemy natomiast maszyny i urządzenia mechaniczne, elektryczne oraz ich części; produkty przemysłu chemicznego i metale nieszlachetne. Do najbardziej opłacalnych i perspektywicznych produktów eksportowych do Rosji, na które powinni zwrócić uwagę polscy przedsiębiorcy, należą meble, kosmetyki, samochody i części samochodowe, produkty sektora elektromaszynowego, farmaceutycznego, chemicznego czy metalurgicznego oraz usługi, zarówno w sektorze budowlanym, jak i IT. Po akcesji Polski do UE głównymi partnerami w wymianie zostały państwa rozwinięte gospodarczo, w tym przede wszystkim kraje Unii Europejskiej. Ich udział w eksporcie Polski wykazywał, z drobnymi wahaniami, tendencję wzrostową. Jedną z przyczyn takiego zjawiska była reorientacja geograficzna eksportu, inną akcesja Polski do struktur unijnych. Udział w imporcie globalnym Polski krajów Unii Europejskiej, po chwilowym kryzysie z lat 2000-2003, od akcesji Polski do UE wzrósł do 68,3%, po czym znów charakteryzował się tendencją spadkową (Ślusarczyk, dz. cyt., s. 183-187). Obecnie niekwestionowanym liderem spośród partnerów handlowych Polski są Niemcy. Udział ich obrotów znacznie przekracza 30% wartości obrotów z Unią Europejską. W eksporcie sukcesywnie wzrasta udział Czech i Wielkiej Brytanii, natomiast w imporcie, Holandii i Hiszpanii (Kapsa, Matejak, Witkowski, 2018, s.18-19).

Proces otwierania polskiej gospodarki, zwłaszcza po 1 maja 2004 r., powoduje intensywniejsze uczestnictwo naszego kraju w handlu międzynarodowym, zarówno w wymianie towarów, jak i usług. Podstawową zasadą rządzącą obrotem towarowym pomiędzy państwami członkowskimi UE jest zasada swobody przepływu towarów. Oznacza, że na obszarze państw członkowskich UE towary mogą być przemieszczane bez jakichkolwiek utrudnień. Oprócz tego obowiązuje zakaz wprowadzania dyskryminacyjnego opodatkowania towarów pochodzących z innych państw członkowskich oraz ograniczeń ilościowych oraz środków o skutku równoważnym do nich (Dąbrowska, Gromnicka, 2010, s. 61-62).

¹H. Luczkiewicz, *Polski eksport do Rosji się odbudowuje. Sankcje sankcjami, a obroty wzrosły o 20%*, <https://www.wnp.pl/rynki-zagraniczne/polski-eksport-do-rosji-sie-odbudowuje-sankcje-sankcjami-a-obroty-wzrosly-o-20,334410.html> (dostęp: 30.12.2019).

Bem, A., Ślusarczyk, B., Wymiana handlowa między Polską a Wielką Brytanią w latach 2003-2017 i potencjalne konsekwencje Brexitu dla Polski, Przegląd Geopolityczny, 32, 2020, s. 68-82.

Tab. 1: Obroty handlu zagranicznego Polski z wybranymi krajami w okresie 2003-2017

Wyzerowanie	w mln USD																
	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017		
EXPORT																	
Polska ogółem	3357	7378,2	8940,1	11068,17	139959,0	16976,6	133912,9	139737,6	190247,5	194660,6	206138,0	223339,4	200342,8	205947,7	231591,3		
UE	3694,2	5836,9	6901,9	8567,6	10936,6	133858,3	108764,6	126742,2	148313,2	149404,9	154773,8	172183,3	15742,2	163793,5	185913,3		
Niemcy	17281	22133,9	23211,1	30105,4	36399,4	42441,4	33085,2	41786,3	49687,8	46407,0	51735,9	58486,4	54381,4	56163,9	63666,2		
Wielka Brytania	2698,7	3986,5	4995,6	6254,0	8238,0	9900,6	8771,6	10076,7	12265,9	12489,8	12641,3	14168,6	13520,8	13646,3	14898,6		
IMPORT																	
Polska ogółem	6804	88156,4	101597,6	126876,4	163488,0	207956,2	146036,5	178062,9	212330,9	198463,4	208780,4	225898,5	197682,1	200672,4	231034,9		
UE	4157,4	60110,4	66595,5	80185,9	103236,4	130506,6	92463,5	106126,8	126874,8	114047,6	122300,7	133378,3	111797,5	123007,2	139878,4		
Niemcy	16584	21481,2	25904,6	30450,3	39882,6	47820,9	32712,2	39913,7	47442,5	42273,8	43259,9	49736,9	43291,9	46792,5	53466,2		
Wielka Brytania	2532,5	2921,7	3143,4	3600,4	5106,7	5968,3	4417,6	4874,5	5975,8	4844,8	5415,2	5847,1	5360,6	5196,2	5554,9		
SALDO																	
Polska ogółem	-14427	-14375,2	-12196,5	-16194,7	-23529,0	-38190,6	-12123,6	-18305,3	-22083,4	-13802,8	-2642,4	-3359,1	2660,77	4373,3	586,4		
UE	-4731	-1743,5	2418,4	5481,7	4140,2	3351,9	16301,1	20613,4	21640,4	26357,3	32573,1	38804,0	39942	40786,3	46034,9		
Niemcy	697	652,7	1165	344,9	-3633,2	-5388,5	2373,0	2770,5	22345,5	4133,2	6495,9	8749,6	9080,7	9371,4	10200,1		
Wielka Brytania	166,2	1064,8	1852,2	2653,6	3191,3	3923,3	4333,9	5202,3	6690,1	7645,0	7226,2	8321,6	8160,2	8450,1	9343,7		
STRUKTURA (w %)																	
EXPORT																	
Polska ogółem	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	
UE	68,8	79,1	77,2	77,4	78,9	77,8	79,6	79,1	78,0	76,1	75,0	77,5	78,6	79,9	80,3		
Niemcy	32,3	30,0	28,2	27,2	28,9	25,0	26,2	26,1	26,1	25,1	25,1	26,3	27,1	27,4	27,4		
Wielka Brytania	5,0	5,4	5,6	5,71	5,9	5,76	5,49	6,31	6,45	6,76	6,13	6,37	6,8	6,7	6,4		
IMPORT																	
Polska ogółem	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	
UE	61,1	68,2	65,6	63,2	64,2	61,9	61,9	59,5	59,6	57,5	58,5	59,0	59,4	61,3	60,5		
Niemcy	24,4	24,8	24,7	24,0	24,1	23,0	22,4	21,9	22,3	21,3	21,7	22,0	22,9	23,3	23,2		
Wielka Brytania	3,7	3,3	3,1	3,3	3,1	3,1	2,5	2,7	2,6	2,4	2,6	2,6	2,7	2,6	2,4		

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: Rocznik Statystyczny handlu zagranicznego, GUS, wybrane wydania, www.stat.gov.pl.

Bem, A., Ślusarczyk, B., Wymiana handlowa między Polską a Wielką Brytanią w latach 2003-2017 i potencjalne konsekwencje Brexitu dla Polski, Przegląd Geopolityczny, 32, 2020, s. 68-82.

Zaznaczyć należy, że swobodzie obrotu towarowego podlegają towary pochodzące z państw członkowskich, a także towary pochodzące z państw trzecich, które zostały dopuszczone do swobodnego obrotu na terenie Unii Europejskiej².

Obecność Wielkiej Brytanii w strukturach UE oznacza zatem możliwość swobodnej sprzedaży polskich towarów na rynku brytyjskim oraz swobodnego zakupu towarów brytyjskich³. W tabeli 1 przedstawiono obroty handlu zagranicznego Polski z wybranymi krajami w okresie 2003-2017. W poszczególnych tabelach zebrano najważniejszych partnerów handlowych Polski, czyli Unię Europejską, Niemcy i Wielką Brytanię, ponieważ ich udział w wymianie handlowej Polski z innymi państwami jest najistotniejszy.

Najbardziej znaczącym partnerem handlowym Polski są kraje Unii Europejskiej. W roku 2003 na ten rynek trafiły towary o wartości 36842 mln USD, z czego aż 17281 mln USD do Niemiec i 2698,7 mln USD do Wielkiej Brytanii. Polsko-brytyjska wymiana handlowa w tym okresie odznaczała się dość znaczną dynamiką wzrostu. Eksport do Wielkiej Brytanii charakteryzował się tendencją wzrostową, przeplataną okresem spadkowym przypadającym na lata 2009-2010, co zostało wywołane kryzysem na rynkach światowych. W 2016 r. obroty handlu zagranicznego Polski z Wielką Brytanią w porównaniu z 2003 r. wzrosły aż o 506%, tj. z 2698,7 mln USD do 13646,3 mln USD. W analogicznym okresie eksport do państw UE wzrósł z 36842 mln USD do 163793,5 mln USD (wzrost o 445%). W tym wypadku należy jednak pamiętać, że Unia Europejska, jest instytucją rozwijającą się, która w latach 2003-2017 rozszerzyła się o kilkanaście państw, co wiąże się z poszerzeniem rynków zbytu.

Eksport do Wielkiej Brytanii w 2003 r. stanowił 5,0% polskiego eksportu ogółem. Przez kolejne lata systematycznie rósł do poziomu 5,76 % w 2008r., by następnie spaść o 0,3% w 2009r., co i tak stanowi w tym czasie 5,49% eksportu polskiego. W 2016 r. eksport do Wielkiej Brytanii osiągnął 6,7% wartości polskiego eksportu. W tym samym czasie wymiana z Niemcami, najważniejszym polskim partnerem handlowym, odnotowała spadek z 32,3 % do 27,4% w latach 2016-2017. Najgorszy w tym zestawieniu okazał się 2008 r., zwiastujący już globalny kryzys. Eksport do UE w 2003r. stanowił 68,80% ogółu polskiego eksportu. Najbardziej dynamiczny wzrost, bo o ponad 10%, odnotowano w 2004r., gdzie osiągnął on 79,1 %, po to by w 2017 r. oscylować w granicach 80% (Kapsa, Matejka, Witkowski, dz. cyt.,s. 18-19).

² W. M. Orłowski, *Unia Europejska łatwiej zniesie gospodarke bez Wielkiej Brytanii, niż Wielka Brytania bez Unii*, <http://www.rp.pl/Gospodarka/306279942-RZECZoBIZNESIE-Brexit-Witold-MOrlowski-Unia-Europejska-latwiej-zniesie-gospodarke-bez-Wielkiej-Brytanii-niz-Wielka-Brytania-bez-Unii.html> (dostęp: 14.03.2019).

³ Dyrekcja Generalna ds. Przedsiębiorstw i Przemysłu - Komisja Europejska (autor zbiorowy), *Swobodny przepływ towarów Przewodnik stosowania postanowień traktatowych regulujących swobodny przepływ towarów*, Luksemburg 2010, s. 9-11.

Bem, A., Ślusarczyk, B., Wymiana handlowa między Polską a Wielką Brytanią w latach 2003-2017 i potencjalne konsekwencje Brexitu dla Polski, Przegląd Geopolityczny, 32, 2020, s. 68-82.

Tab. 2: Udział importu towarów według sekcji CN Wielkiej Brytanii w imporcie Polski ogółem w latach 2003-2017 (w %)

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Wyszczególnienie															
Zwierzęta żywe i produkty pochodzenia z zwierzęcego	0,02	0,04	0,05	0,04	0,06	0,07	0,09	0,10	0,10	0,10	0,11	0,11	0,09	0,10	0,08
Produkty pochodzenia roślinnego	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01	0,02	0,04	0,04	0,04	0,02	0,02	0,02	0,02	0,02	0,03
Tłuszcze i oleje	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01
Przetwory spożywcze	0,07	0,06	0,07	0,06	0,07	0,08	0,10	0,08	0,10	0,10	0,12	0,11	0,14	0,16	0,15
Produkty mineralne	0,06	0,06	0,12	0,15	0,31	0,14	0,10	0,03	0,09	0,03	0,13	0,06	0,05	0,05	0,03
Produkty przemysłu chemicznego	0,80	0,65	0,65	0,62	0,63	0,67	0,82	0,77	0,62	0,59	0,66	0,65	0,62	0,51	0,44
Tworzywa sztuczne i wyroby	0,34	0,32	0,31	0,26	0,23	0,19	0,20	0,20	0,21	0,21	0,22	0,21	0,22	0,22	0,21
Skóry i wyroby	0,04	0,06	0,06	0,04	0,02	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01	0,02	0,02	0,01
Drewno i wyroby z drewna	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Ścier drzewny, papier, tektura i wyroby	0,14	0,12	0,12	0,10	0,08	0,07	0,09	0,09	0,08	0,06	0,06	0,06	0,08	0,08	0,06
Materiały i artykuły włókiennicze	0,18	0,18	0,17	0,16	0,16	0,14	0,16	0,15	0,14	0,13	0,13	0,13	0,13	0,13	0,11
Obuwie, nakrycia głowy	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01	0,02	0,02
Wyroby z kamienia, ceramiczne, szkło	0,04	0,04	0,03	0,03	0,03	0,03	0,02	0,02	0,02	0,02	0,02	0,02	0,02	0,02	0,02
Perły, kamienie szlachetne, metale szlachetne i wyroby	0,01	0,01	0,02	0,01	0,02	0,02	0,02	0,01	0,02	0,03	0,01	0,01	0,01	0,02	0,02
Metale mieszaniczne i artykuły z nich	0,24	0,23	0,22	0,22	0,23	0,18	0,16	0,18	0,20	0,17	0,17	0,15	0,15	0,14	0,12
Maszyny i urządzenia, sprzęt elektryczny i elektrotechniczny	1,00	0,85	0,72	0,68	0,71	0,61	0,59	0,58	0,52	0,48	0,46	0,52	0,53	0,54	0,51
Sprzęt transportowy	0,65	0,56	0,41	0,35	0,44	0,47	0,42	0,36	0,35	0,37	0,41	0,39	0,47	0,44	0,46
Przyrządy i aparaty optyczne, fotograficzne, pomiarowo-kontrolne	0,07	0,07	0,08	0,08	0,06	0,08	0,09	0,08	0,07	0,06	0,06	0,08	0,09	0,07	0,08
Broń i amunicja	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Różne wyroby gotowe-oble, prefabrykary, z abawki	0,04	0,04	0,04	0,04	0,04	0,03	0,03	0,03	0,03	0,03	0,02	0,03	0,04	0,04	0,04
Dzieła sztuki, przedmioty kolekcjonerskie, antyki	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Nieziemnyfilowane	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Ogółem	3,72	3,31	3,10	2,87	3,11	2,84	2,95	2,74	2,63	2,44	2,39	2,39	2,71	2,39	2,40

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Rocznik statystyczny handlu zagranicznego, GUS, wybrane wydania, www.stat.gov.pl

Bem, A., Ślusarczyk, B., Wymiana handlowa między Polską a Wielką Brytanią w latach 2003-2017 i potencjalne konsekwencje Brexitu dla Polski, Przegląd Geopolityczny, 32, 2020, s. 68-82.

Tab. 3: Udział eksportu towarów wg sekcji CN Wielkiej Brytanii w eksporcie Polski ogółem w latach 2003-2017 (w %)

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Wyszczególnienie															
Zwierzęta żywe i produkty pochodzenia zwierzęcego	0,17	0,17	0,18	0,18	0,25	0,21	0,24	0,22	0,22	0,25	0,28	0,30	0,33	0,33	0,32
Produkty pochodzenia roślinnego	0,06	0,09	0,12	0,13	0,13	0,12	0,12	0,11	0,10	0,15	0,14	0,14	0,14	0,15	0,15
Tłuszcze i oleje	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,01	0,01	0,00	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01
Przetwory spożywcze	0,15	0,25	0,25	0,31	0,35	0,37	0,43	0,44	0,44	0,51	0,57	0,57	0,65	0,68	0,76
Produkty mineralne	0,10	0,16	0,28	0,23	0,12	0,09	0,08	0,14	0,20	0,23	0,16	0,18	0,20	0,06	0,05
Produkty przemysłu chemicznego	0,25	0,22	0,25	0,27	0,29	0,39	0,39	0,44	0,43	0,43	0,42	0,43	0,41	0,43	0,38
Tworzywa sztuczne i wyroby	0,18	0,19	0,19	0,21	0,25	0,27	0,25	0,28	0,28	0,29	0,32	0,32	0,33	0,34	0,31
Skóry i wyroby	0,07	0,06	0,05	0,01	0,01	0,01	0,01	0,02	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01
Drewno i wyroby z drewna	0,15	0,16	0,13	0,14	0,15	0,12	0,12	0,15	0,15	0,15	0,15	0,18	0,20	0,20	0,19
Sicer drzewny, papier, tekstura i wyroby	0,23	0,21	0,16	0,15	0,12	0,09	0,12	0,11	0,10	0,10	0,10	0,12	0,14	0,16	0,14
Materiały i artykuły włókiennicze	0,02	0,18	0,16	0,12	0,11	0,09	0,09	0,09	0,08	0,08	0,07	0,08	0,07	0,09	0,10
Obuwie, nakrycia głowy	0,01	0,01	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,01	0,01	0,01	0,02	0,02	0,02
Wyroby z kamienia, ceramiczne, szkło	0,12	0,12	0,10	0,16	0,17	0,16	0,17	0,16	0,17	0,18	0,17	0,19	0,19	0,18	0,15
Perły, kamienie szlachetne, metale szlachetne i wyroby	0,17	0,14	0,09	0,19	0,19	0,16	0,29	0,31	0,48	0,63	0,35	0,25	0,20	0,21	0,22
Metale nieszlachetne i artykuły z nich	0,39	0,37	0,43	0,35	0,33	0,40	0,33	0,36	0,34	0,33	0,30	0,31	0,30	0,33	0,28
Maszyny i urządzenia, sprzęt elektryczny i elektrotechniczny	1,49	1,52	1,76	1,94	2,07	1,82	2,32	2,17	1,94	1,93	1,99	1,83	1,88	1,82	1,70
Sprzęt transportowy	0,75	1,02	0,99	0,89	0,95	1,09	1,06	0,92	1,09	1,04	1,02	0,91	1,07	0,98	0,87
Przyrządy i aparaty optyczne, fotograficzne, pomiarowo-kontrolne	0,02	0,04	0,04	0,04	0,04	0,04	0,05	0,06	0,07	0,07	0,07	0,08	0,08	0,09	0,13
Broń i amunicja	0,00	0,00	0,00	--	0,00	--	--	0,00	--	0,00	--	--	--	--	0,00
Różne wyroby gotowe-meble, prefabrykaty, z abawki	0,49	0,50	0,40	0,38	0,39	0,33	0,33	0,32	0,34	0,34	0,38	0,46	0,52	0,54	0,62
Dzieła sztuki, przedmioty kolekcjonerskie, antyki	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Niezidentyfikowane	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Ogółem	5,04	5,40	5,59	5,71	5,94	5,76	6,42	6,31	6,45	6,76	6,13	6,37	6,73	6,66	6,43

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: *Rocznik statystyczny handlu zagranicznego*, GUS, wybrane wydania, www.stat.gov.pl

Bem, A., Ślusarczyk, B., Wymiana handlowa między Polską a Wielką Brytanią w latach 2003-2017 i potencjalne konsekwencje Brexitu dla Polski, Przegląd Geopolityczny, 32, 2020, s. 68-82.

W 2003 r. Polska importowała towary o łącznej wartości 68004 mln USD, z czego 41574 mln USD pochodziło z rynku europejskiego (61,1%), w tym 2532,5 mln USD z Wielkiej Brytanii (3,7%). W 2017r. na polski rynek trafiły towary o łącznej wartości 231 034,9 mln USD, co stanowiło 340 % wartości importu z 2003r. W analizowanym okresie największą wartość importu charakteryzował się właśnie rok 2017, jest to wzrost o 15% w stosunku do roku poprzedniego. W latach 2003-2017 import z państw Unii Europejskiej do Polski wzrósł z 41574 mln USD do 139878,4 mln USD. Stanowi to odpowiednio 61,1 % i 60,5% importu polskiego ogółem. Udział Wielkiej Brytanii w polskim imporcie rósł powoli, ale systematycznie. Zdecydowany wzrost dynamiki miał miejsce w 2007r., gdzie wartość importu z Wielkiej Brytanii w porównaniu z rokiem bazowym była wyższa o blisko 202%, a w 2008r. aż 236 % w porównaniu z 2003 r. Kolejne lata przyniosły spadek importu z tego kraju. W 2017 r. osiągnął on ostatecznie 5554,9 mln USD, co stanowi 219% wartości importu bazowego. O ile wartość polskiego importu z Wielkiej Brytanii w stosunku do roku 2003 wzrosła, o tyle udział tego zjawiska z roku na rok spadał z 3,7% w 2003r., do 2,6 % w 2016r. i 2,4% w 2017 r.

Wymiana handlowa Polski wywarła szczególnie wpływ na kształtowanie się globalnych rozmiarów i strukturę handlu zagranicznego, na saldo bilansu handlowego, a przede wszystkim na tempo wzrostu gospodarczego. Warte uwagi pozostaje kwestia kształtowania się salda obrotów handlowych Polski. Dla Polski charakterystycznym zjawiskiem jest utrzymujący się od 1992r. deficyt bilansu handlowego, który w 2003 r. osiągnął wartość -14427 mln USD, w 2008 r. -38190,6 mln USD w 2009 r. -12123,6 mln USD. To 2015 r. był pierwszym od wielu lat okresem, w którym saldo obrotów handlowych osiągnęło wartość dodatnią (2660,67 mln USD), w 2017r. tendencja ta została utrzymana (4375,3 mln USD). W tym zestawieniu najwyraźniej widać jak ważnym partnerem handlowym dla Polski jest Wielka Brytania. Przede wszystkim różnica między eksportem i importem z tego kraju wzrosła z 166,2 mln USD do 9 343,7 mln USD, co pokazuje jak znaczący był wzrost wymiany towarowej pomiędzy tymi dwoma partnerami.

Polska przez szereg lat miała ujemne saldo obrotów towarowych. W 2003 r. różnica pomiędzy wartością polskiego eksportu i importu wyniosła -14427 mln USD. W kolejnych latach wartości te falowały. Najgorszy wynik przypadł na 2008 r., gdy saldo obrotów towarowych wyniosło -38190,6 mln USD, czyli aż o 23763,6 mln USD mniej niż w 2003 r. Różnica między wartością salda z lat 2008 i 2009 jest najwyższa. Znacznie lepszym dla polskiej gospodarki był 2009 r., gdzie saldo wyniosło -12123,6 mln USD. Dodatnie saldo obrotów towarowych zaobserwowano dopiero w 2015 r., kiedy różnica między wartością eksportu i importu wyniosła 2660,68 mln USD, w 2016 r. 4375,3 mln USD, a w 2017 r. 556,4 mln USD. Saldo w wymianie handlowej między Polską a krajami UE w 2003r. wyniosło -4731 mln USD. Wartość dodatnią, tj. 2418,4 mln USD

odnotowano w 2006 r. Od 2009 r. saldo zaczęło dynamicznie wzrastać, od 16301,1 mln USD we wspomnianym 2009 r., do 46034,9 mln USD w 2016r. - jest to wzrost dziesięciokrotny.

W latach 2003-2017 Polska notowała dodatnie saldo obrotów towarowych z Wielką Brytanią. W 2003 r. saldo kształtowało się na poziomie 166,2 mln USD, rok później było to już 1064,8 mln USD, co niewątpliwie związane jest z wejściem Polski w struktury unijne i możliwością swobodnego przepływu towarów między krajami. Kolejne lata przyniosły dalszy wzrost salda obrotów towarowych między Polską i Wielką Brytanią. Warto podkreślić, że był to wzrost znaczący i bardzo regularny. Drobny spadek dostrzec można w 2013 r. i 2015 r., ale wiązać to należy ówczesnymi zawirowaniami politycznymi i gospodarczymi. W 2016r. saldo obrotów towarowych między Polską a Wielką Brytanią wyniosło 8450,1 mln USD, co stanowi aż 5084,3% wartości salda z 2003 r. W 2017 r. różnica między eksportem a importem wyniosła 9343,7 mln USD, w stosunku do roku poprzedniego wzrosła ona o blisko 900 mln USD. W analogicznym okresie saldo Niemiec wzrosło z 697 mln USD do 9371,4 mln USD (1344,5 %).

Udział eksportu towarów według sekcji CN Wielkiej Brytanii w eksporcie Polski ogółem w latach 2003-2017 (w %) przedstawia tabela 3. W latach 2003-2017 nastąpił wzrost eksportu zwierząt żywych i produktów pochodzenia zwierzęcego z 0,17% do 0,32%, produktów pochodzenia roślinnego z 0,06% do 0,15 %, przetworów spożywczych z 0,15% do 0,76%, gdzie przyspieszenie tempa wzrostu nastąpiło w 2009 r. Wzrosło zapotrzebowanie na produkty przemysłu chemicznego z 0,25% w 2003 r., do 0,44% w 2016 r. Największy wzrost eksportu tego typu produktów miał miejsce w na przestrzeni lat 2006-2010 (z 0,27% do 0,44%). Udział eksportu tworzyw sztucznych i wyrobów w eksporcie Polski do Wielkiej Brytanii nastąpił z 0,18% w 2003 r., do 0,31% w ostatnim roku analizowanego okresu. Lata 2007-2012 charakteryzowały się stabilizacją zapotrzebowania na te wyroby, była ona oscylująca w granicach 0,27%. Wzrost, chociaż mniej znaczący, zauważyć można także w przypadku eksportu drewna i jego wyrobów. Na przestrzeni lat 2003-2017 na brytyjskim rynku rosło zapotrzebowanie na maszyny i urządzenia, sprzęt elektryczny i elektrotechniczny. W pierwszym roku analizowanego okresu było to 1,49%, w 2007 r. kategoria ta osiągnęła aż 2,07 % ogółu polskiego eksportu do tego kraju, w 2009 r. 2,32%, a w 2016 r. osiągnął on poziom 1,82%, czyli blisko 1/3 polskiego eksportu do Wielkiej Brytanii. Wzrosło, choć nieznacznie zapotrzebowanie na przyrządy i aparaty optyczne, fotograficzne, pomiarowe-kontrolne z 0,02% w 2003r. do 0,13% w 2017 r. Podobne zjawisko dotyczy różnych wyrobów gotowych w tym mebli, prefabrykatów i zabawek z 0,49% w 2003 r. do 0,54% w 2017 r. W analizowanym okresie nastąpił czas wahań w zapotrzebowaniu na produkty mineralne z 0,10% w 2003 r., przez 0,28% w 2005 r. do 0,06% w 2017 r. Na znaczeniu straciła także skóra i jej

Bem, A., Ślusarczyk, B., Wymiana handlowa między Polską a Wielką Brytanią w latach 2003-2017 i potencjalne konsekwencje Brexitu dla Polski, Przegląd Geopolityczny, 32, 2020, s. 68-82.

wyroby, której udział w eksporcie obniżył się do 0,01 %, przy 0,07% polskiego eksportu do Wielkiej Brytanii w 2003 r. Ścier drzewny, papier, tektura i wyroby stanowiły 0,23% polskiego eksportu na Wyspy Brytyjskie. Wartość ta w kolejnych latach wahała się, obniżając się nawet do 0,09% w 2008 r. W 2017 r. osiągnęła 0,16% polskiego eksportu do Wielkiej Brytanii. Spadł udział metali nieszlachetnych i artykułów z nich z 0,39% do 0,33% w 2017r.

W analizowanym okresie zmienił się także udział poszczególnych kategorii towarów sprowadzanych do Polski z Wielkiej Brytanii (patrz tab. 2). Jeżeli chodzi o zwierzęta i produkty pochodzenia zwierzęcego ich udział w imporcie z Wielkiej Brytanii wzrósł z 0,02% w 2003 r. do 0,08% w 2016 r. Poziom 0,10% został osiągnięty już w 2010 r. i od tego czasu nie wykazuje większych zmian. Wzrósł również udział przetworów spożywczych z Wielkiej Brytanii. W początku analizowanego okresu wynosił on 0,07%, po to by w 2017 osiągnąć 0,15%. Import charakteryzował się większą dynamiką zmian. Wyraźnie widać to na przykładzie produktów przemysłu chemicznego. W 2003 r. ich udział w imporcie ogółem wyniósł 0,80%, w kilku kolejnych latach kształtował się na poziomie 0,65%, w 2009 r. wzrósł do 0,82%, by następnie obniżyć swoją wartość do 0,44% w 2016 r. Podobną dynamiką kształtował się import tworzyw sztucznych i ich wyrobów, z 0,34% w 2003 r., 0,26% osiągnął w 2006 r., a dekadę później obniżył się na poziom 0,21%. Obniżył się również import ścieru drzewnego, papieru, tektury i wyrobów, materiałów, artykułów włókienniczych oraz sprzętu transportowego. Największy spadek odnotowano jednak w kategorii maszyny i urządzenia, sprzęt elektryczny i elektrotechniczny, gdzie w 2003 r. stanowiły one 1,00% importu, w 2016 r. 0,54%.

Podniesienie poziomu nowoczesności gospodarki polskiej, jej struktury produkcji powoduje konieczność zwiększenia nakładów inwestycyjnych w dziedzinach, które można określić mianem wysokiego przetworzenia, obejmujących sektory: produkcji maszyn i urządzeń, maszyn i aparatury elektrycznej, sprzętu i aparatury elektrycznej, sprzętu i aparatury radiowej, telewizyjnej i komunikacyjnej, maszyn biurowych i komputerów, instrumentów medycznych, czy pojazdów nieszynowych. Dobra koniunktura gospodarcza zintensyfikowała zapotrzebowanie na polskie towary, poddające się cyklicznym trendom zapotrzebowania. Są to m.in. meble i ich części, miedź rafinowana, stopy miedzi, koks i półkoks z węgla kamiennego, brunatnego lub torfu, wata celulozowa, wstęgi z włókien celulozowych drewno piłowane skrawane, lub łuszczone i inne artykuły drewniane. Chodzi tu o tzw. produkty masowe, jednorodne i zastępowalne oraz nisko przetworzone. Spora część tego typu wyrobów trafia na rynek brytyjski. Brexit może zachwiać dotychczasowymi obrotami towarowymi pomiędzy Polską a Wielką Brytanią (Ślusarczyk, dz. cyt., s. 192).

Należy pamiętać, że Wielka Brytania jest ważnym partnerem handlowym z perspektywy Polski. Nie zmienia to jednak faktu, że władze brytyjskie od lat

dywersyfikują wymianę handlową. Eliminują w ten sposób potencjalne negatywne konsekwencje utraty rynków zbytu. Wielka Brytania zintensyfikowała w ostatnich miesiącach relacje handlowe ze Stanami Zjednoczonymi. Obawiając się także negatywnych konsekwencji Brexitu stara się przesunąć ciężar wymiany handlowej z UE na rynki azjatyckie.

Brexit – różne rozwiązania tej samej kwestii

W dniu 23 czerwca 2016 r. odbyło się referendum w sprawie dalszego członkostwa Wielkiej Brytanii w Unii Europejskiej. W głosowaniu wzięło udział ponad 72% uprawnionych, z czego 51,9% opowiedziało się za opuszczeniem struktur unijnych przez Zjednoczone Królestwo, przeciw zagłosowało 48,1% (Musiał-Karg, 2016, s. 5-6). Przyczyny takiego wyniku głosowania można wskazać analizując poszczególne dziedziny życia, kwestie społeczne, gospodarcze, polityczne, czy nawet religijne, nie jest to jednak celem niniejszego artykułu. Głosowanie z czerwca 2016 r. nie było pierwszym referendum, w którym Brytyjczycy wypowiedzieli się na temat swojego dalszego uczestnictwa w strukturach unijnych. Wcześniej, w 1975 r. obywatele tego kraju także wahali się, czy pozostać w strukturach integracyjnych. Zwolennicy Brexitu⁴ byli jednak wówczas w mniejszości. W historii Unii Europejskiej wyjście kraju członkowskiego z Unii, nie licząc przypadku Grenlandii, jest swego rodzaju precedensem (Makuch, 2017, s. 141).

Umowa o wyjściu Wielkiej Brytanii z UE negocjowana przez Theresę May oraz Michela Barniera (główny negocjator UE27), została zatwierdzona przez rządy krajów unijnych 25 listopada 2018 r. podczas nadzwyczajnego szczytu. Nowa forma współpracy UE z Wielką Brytanią od początku negocjacji była nieznana i niepewna. Teresa May podkreślała, że będzie skłaniała się raczej do wypracowania zupełnie nowej jakościowo umowy z UE, niż do wykorzystania istniejących modeli relacji państw zewnętrznych z UE (Pawlas, 2017, s. 178). Wiele wskazywało na to, że struktury integracyjne zostaną uszczuplone dokładnie w dniu 29 marca 2019 r. Następnie termin ten kilkakrotnie przesuwano. W maju 2019, w wyborach do Parlamentu Europejskiego, najwięcej głosów w Wielkiej Brytanii zdobyła Partia Brexitu. Drugie miejsce zajęli proeuropejscy Liberalni Demokraci, a piąte konserwatyści Theresy May, którzy np. w Londynie nie zdobyli ani jednego mandatu. Wybory w Wielkiej Brytanii potraktowano jako plebiscyt poparcia dla prowadzonej polityki. W lipcu 2019 r. były minister spraw zagranicznych i jeden z czołowych zwolenników Brexitu Boris Johnson został nowym premierem Wielkiej Brytanii. Partia Konserwatywna premiera Johnsona zdecydowanie wygrała przedterminowe wybory do brytyjskiej Izby Gmin 12 grudnia 2019 roku i będzie

⁴ „Brexit” jest połączeniem słów „British” i „exit” i stosowana potocznie dla procesu opuszczenia Unii Europejskiej przez Wielką Brytanię (Prus, 2018).

miała w niej bezwzględną większość, co pozwoli na dokończenie Brexitu zgodnie z ustalonym terminem, tj. 31 stycznia 2020 r.

Radykalne rozluźnienie relacji Wielkiej Brytanii z UE i jej zamknięcie się dla imigrantów z Unii oraz odrzucenie jurysdykcji unijnych sądów określa się jako „twardy Brexit”. W jego przypadku Wielka Brytania stałaby się państwem trzecim w stosunku do Unii Europejskiej jako całości i do wszystkich krajów członkowskich w relacjach dwustronnych. Wielka Brytania musiałaby zawrzeć umowy z każdym krajem członkowskim z osobna. Po wystąpieniu z Unii, Wielka Brytania mogłaby ustalić swoje własne taryfy importowe. Handel na warunkach WTO spowodowałby duże problemy praktyczne i logistyczne związane z takimi kwestiami, jak dopuszczanie produktów do obrotu i kontrole celne. Z kolei zachowanie większości przywilejów, jakie wynikały z członkostwa w UE, bez ponoszenia kosztów to tzw. „miękki Brexit”. Z ekonomicznego punktu widzenia, wydaje się on, zdecydowanie lepszą opcją. Wyjście Wielkiej Brytanii z UE nie oznacza w tym wypadku opuszczenia jednolitego rynku bądź unii celnej. W przypadku zastosowania tego rozwiązania Wielka Brytania może mieć dostęp do rynku wewnętrznego i podstawowych swobód, włącznie ze swobodnym przemieszczaniem się pracowników. Jest to korzystne rozwiązanie dla obu stron. Ponadto Wielka Brytania będzie mogła samodzielnie decydować o handlu zagranicznym i jednocześnie korzystać z tej swobody w relacji z krajami Unii Europejskiej. I odwrotnie, kraje członkowskie Unii Europejskiej będą miały dostęp do rynku wewnętrznego Wielkiej Brytanii⁵. Czas między zakończeniem negocjacji, kiedy Wielka Brytania opuszcza UE, a początkiem przyszłej umowy o wolnym handlu nazywa się „fazą wdrożenia” (Michalik, 2017, s. 91-106; Kretek, Kretek, 2018).

Brexit a sprawa Polski

Opuszczenie szeregow Unii Europejskiej przez Wielką Brytanię niesie ze sobą liczne konsekwencje polityczne i gospodarcze, także dla naszego kraju (Pera 2017, s. 61-74). Brexit już obecnie powoduje szereg negatywnych skutków w relacjach polsko-brytyjskich. Niepewna jest przyszłość powiązań gospodarczych obu państw (Pawlas, dz. cyt., s. 173). Po tzw. Brexicie Wielka Brytania straci status kraju członkowskiego i stanie się dla UE krajem trzecim. Państwa wchodzące w skład Unii stosują zharmonizowane uproszczenia w rozliczaniu transakcji unijnych⁶. Jest to jedna z konsekwencji istnienia

⁵ P. Cizak, *Twardy Brexit odrzucony. Brytyjski parlament zdecydował*, <https://www.money.pl/gospodarka/twardy-brexit-odrzucony-brytyjski-parlament-zdecydowal-6359038364948609a.html> (dostęp on-line: 17.03.2019).

⁶ M. Górski, *Jaki będzie handel z Wielką Brytanią po twardym brexicie?*, <https://www.rsm-poland.pl/pl/insights/rsm-poland-blog/jaki-bedzie-handel-z-wielka-brytania-po-twardym-brexicie> (dostęp: 08.03.2019).

Wspólnego Rynku, z którego zalet korzystają wyłącznie członkowie UE. Uproszczenia przewidziane w prawie wspólnotowym dotyczącym VAT przestaną mieć zastosowanie do kontrahentów z Wielkiej Brytanii. W związku z tym działalność prowadzona przez przedsiębiorców będzie utrudniona z następujących względów:

1. Konieczność dokonywania zgłoszeń celnych. Właściwe organy mogą dodatkowo żądać gwarancji na poczet potencjalnych lub istniejących długów.
2. Powrócenie cła na towary wprowadzane do UE ze Zjednoczonego Królestwa. Brak możliwości wprowadzania ulg.
3. Część towarów wwożonych na terytorium UE będzie musiała mieć pozwolenia na przywóz i wywóz. Pozwolenia wydane przez Zjednoczone Królestwo nie będą już obowiązywały w UE.
4. Pozwolenia dotyczące upoważnionego przedsiębiorcy wydane przez Zjednoczone Królestwo nie będą już obowiązywały w UE.
5. Przy przewozie towarów z UK do UE, państwa członkowskie będą nakładały VAT.

Dotychczas polscy podatnicy dokonujący sprzedaży towarów do Wielkiej Brytanii traktowali sprzedaż jako wewnątrzspółnotową dostawę towarów, która pod pewnymi warunkami była opodatkowana stawką 0%. Po wyjściu Wielkiej Brytanii z Unii Europejskiej, nie będziemy mieli do czynienia z wewnątrzspółnotową dostawą towarów, a z eksportem. Wprowadzenie tego typu obowiązków i konieczność obsługi zgłoszeń celnych spowoduje dodatkowe koszty dla eksporterów. Towary prawdopodobnie trzeba będzie objąć celną procedurą wprowadzenia do Wielkiej Brytanii, co wydłuży czas dostaw z Polski. Według przewidywań poziom dodatkowych kosztów w związku z Brexitem może wynosić między 4, a 10% wartości eksportowanych towarów. Koszty te wynikają głównie z dodatkowej dokumentacji celnej oraz nałożonych cel. Nie ma jednak na razie informacji, jakie kategorie towarów zostaną oclone⁷.

Zdecydowanie największym partnerem handlowym dla nas są Niemcy. Jednak znaczenie Wielkiej Brytanii w ostatnich latach rosło i obecnie rywalizuje ona z Czechami o miano drugiego rynku eksportowego dla naszych dóbr. Jakikolwiek ograniczenia w handlu, a nawet sama niepewność z nimi związana, są niekorzystne dla naszej gospodarki. Co więcej, europejska gospodarka i tak zmaga się z trudnościami, jak i zagrożeniami w postaci np. spowolnienia w Chinach. Brexit to kolejny cios i dla nas może oznaczać słabszą koniunkturę na

⁷ P. Bednarz, *Polska może dużo stracić na brexicie. Sądny dzień coraz bliżej*, <https://businessinsider.com.pl/finanse/skutki-brexitu-dla-polski-komentarze-ekspertow/3bnlfrc> (dostęp on-line: 20.03.2019).

Bem, A., Ślusarczyk, B., Wymiana handlowa między Polską a Wielką Brytanią w latach 2003-2017 i potencjalne konsekwencje Brexitu dla Polski, Przegląd Geopolityczny, 32, 2020, s. 68-82.

innych rynkach zbytu, również w Niemczech. Nie będzie to odczuwalne od razu, ale z czasem inwestycji i miejsc pracy będzie mniej.

Literatura

- Dąbrowska, P., Gromnicka, E., 2010, *Swobodny przepływ towarów*, [w:] J. Barcz (red.), *System prawa Unii Europejskiej. Podręcznik*, t. 14: *Prawo rynku wewnętrznego i polityki Unii Europejskiej*, Warszawa.
- Kapsa, J., Matejak, A.B., Witkowski, P., 2018, *Handel zagraniczny. Polska w Unii Europejskiej*, GUS, Warszawa.
- Kretek, J.M., Kretek, H.A., 2018, *Analiza stosunków polsko-brytyjskich na przełomie XX i XXI wieku*, Eunomia-Rozwój Zrównoważony-Sustainable Development, nr 1(94), s. 147-157.
- Maciejewski, M., 2017, *Zróżnicowanie kondycji gospodarczej państw Unii Europejskiej*, *Studia Ekonomiczne*, 319.
- Makuch, M., 2017, *Nowe relacje brytyjsko-unijne w świetle Brexitu. Skutki dla Polski*, *Studia i Prace*, 49(2).
- Michalik, A., 2017, *Brexit a wymiana handlowa Wielkiej Brytanii. Wnioski dla Polski*, *Horyzonty Polityki*, nr 22, v.8, s. 91-106.
- Mroczek, W., 2014, *Raport na temat pełnego uczestnictwa Rzeczypospolitej Polskiej w trzecim etapie Unii Gospodarczej i Walutowej*, Narodowy Bank Polski, Warszawa.
- Musiał-Karg, M., 2016, *Operacja Brexit. Brytyjskie referenda z 1975 i 2016 r.*, *Acta Politica Polonica*, 37(3).
- Pawlas, I., 2017, *Powiązania gospodarcze między Polską i Wielką Brytanią w kontekście Brexitu*, *Studia Ekonomiczne*, 319.
- Pera, B., 2017, *Potencjalne skutki Brexitu dla eksportu z Polski do Wielkiej Brytanii*, *International Entrepreneurship Review*, nr 3, s. 61-74.
- Piotrowski, J., 2015, *Gospodarka Polski w procesie konwergencji do poziomu rozwiniętych państw członkowskich UE*, *Unia Europejska*, 1.
- Prus, R., 2018, *Wpływ Brexitu na gospodarkę Wielkiej Brytanii*, *Catallaxy*, nr 3(1). *Rocznik statystyczny handlu zagranicznego, 2003-2017*, GUS, wybrane wydania.
- Ślusarczyk, B.L., 2011, *Międzynarodowa pozycja konkurencyjna Polski. Teoria i praktyka*, Warszawa.
- Tendera-Właszczuk, H., 2016, *Różnice w poziomach rozwoju społeczno-gospodarczego nowych państw członkowskich na tle UE-15*, [w:] E. Molendowski, J. Garlińska- -Bielawska (red.), *Globalizacja i regionalizacja we współczesnym świecie*, *Miscellanea Oeconomicae. Studia i Materiały*, 3.
- Wieczorek, P., 2017, *Skutki brexitu dla gospodarki Wielkiej Brytanii i Polski*, *Kontrola Państwowa*, nr 62.

Trade exchange between Poland and Great Britain in the years 2003-2017 and potential consequences of Brexit for Poland

The aim of the article is to determine the effects of Brexit on shaping the size and dynamics of Poland's trade exchange with the United Kingdom. After Poland's accession to the EU, Polish-British commodity and service turnover grew rapidly. The exit of EU structures by the United Kingdom will have a negative impact on the Polish-British trade and capital relations and will affect the status of Polish emigrants residing in the UK.

These effects are determined by the interdependence of a given state with the economies of countries - members of the integration group. The scale of these consequences depends on the scope of connections defining the degree of sensitivity and susceptibility of a given economy to exogenous factors, as well as the strength, scope and economic impact of that country on other organisms (economic institutions). At the same time, it is worth adding that the breaking or limiting mutual relations, with a significant degree of interdependence, can lead to high costs of implementing the adopted economic policy goals, or even losses for the participating subjects in the system of mutual socio-economic links shaped so far on a regional and international scale.

Key words: Brexit, foreign trade, exchange of goods, Poland, United Kingdom.